

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Pedagogická fakulta

Katedra speciální pedagogiky

**PŘÍSTUPY PEDAGOGŮ K PŘÍPRAVĚ VÝUKY PRO ŽÁKY S PORUCHAMI
AUTISTICKÉHO SPEKTRA**

Návrh výzkumu

(výzkum se nebude realizovat)

Vypracoval: **Lukáš Oleják** (UČO: 391967)

Speciální pedagogika – Metodologie 2

Přednášející: Mgr. Lenka Slepíčková, Ph.D.

V Brně: 1.5. 2015

Tématem předkládané studie jsou přístupy pedagogů k přípravě výuky pro žáky s poruchami autistického spektra v základních školách speciálních. Práce s těmito žáky je velmi náročná. Porucha autistického spektra patří mezi jednu z nejzávažnějších poruch dětského mentálního vývoje. U každého jedince s PAS (poruchou autistického spektra) se vyskytuje spektrum specifických odchylek ve vývoji, které jsou zastoupené v lišící se míře a intenzitě. Zároveň různě ovlivňují fungování člověka během života. Ve vzdělávacím proudu se snažíme tyto osoby co nejvíce rozvíjet a naučit je samostatnosti. To je nelehkým úkolem nejen speciálních pedagogů, kteří musí stále hledat nové způsoby a metody, jak s nimi pracovat. Myslím si, že by bylo zajímavé zmapovat, jak se tito učitelé na výuku připravují. Tento výzkum by pak mohl pomoci budoucím pedagogům, jak by se měli připravovat na výuku žáků s PAS, čeho by se měli vyvarovat a na co se naopak zaměřit.

Cílem výzkumu je **prozkoumat přístupy pedagogů k přípravě výuky pro žáky s PAS**. Chtěl bych zjistit, jestli se přístupy pedagogů v něčem odlišují. Zajímá mě, kolik času příprava výuky vyžaduje, v jaké míře musí být pedagog kreativní, zda je vhodné využít i různé kurzy, semináře, nebo zda si vystačí se svou dosavadní praxí, internetem, odbornými publikacemi, radami kolegů.

Hlavní výzkumnou otázkou této studie je: **Jaké přístupy zaujímají pedagogové k přípravě výuky pro žáky s poruchami autistického spektra?** Přístupy pedagogů bych chtěl diferenciovat podle určitých kritérií:

- Vztahy v pracovním prostředí
- Znalosti a dovednosti pedagoga
- Doba přípravy
- Specifika přípravy

Vzhledem ke kritériím jsem zvolil tyto vedlejší otázky.

- 1) Jak samotní respondenti vnímají vztah s žákem s PAS, s rodiči žáka a s kolegy ve třídě?
- 2) Jakých možností pedagogové využívají, aby dokázali připravit výuku pro žáka s PAS?
- 3) Jak respondenti vnímají čas, který věnují přípravě výuky pro žáka s PAS?
- 4) Na co musí pedagog během přípravy myslet?

Každá z vedlejších výzkumných otázek má mnoho podtémat a mohou se dále rozvinout (čas strávený nad jednou konkrétní vyučovací hodinou; čas, který věnovali svému zdokonalení pro přípravu výuky; nutnost ovládat alternativní způsoby komunikace; ovládání technických pomůcek; komunikace se zákonnými zástupci žáků; spolupráce s dalšími pedagogickými pracovníky; apod.).

Vlastní empirické šetření je navrženo jako kvalitativní. K zjištěným datovým materiálům hodlám přistupovat s maximální nepředpojatostí a otevřenou myslí. Mám v úmyslu získat detailní a komplexní informace o studovaném jevu, vytvořit si několik teorií a poté je srovnat s odbornou literaturou. Ve výzkumu bych chtěl poznat své respondenty a získat od nich co nejvíce informací o dané problematice.

Design kvalitativního výzkumu má formu případové studie. Jako metodu sběru dat jsem si zvolil hloubkový rozhovor. Ve výzkumu vycházím z toho, že chci získat co nejdetailnější informace o dané problematice. Proto kontaktuji několik základních škol speciálních, kde se žáci s PAS vzdělávají. Mezi mnou vybranými školami je *Základní škola*

Brno, Štolcova 16; Mateřská škola speciální, Základní škola speciální a Praktická školy ELPIS; Mateřská škola speciální, Základní škola speciální a Praktická škola, Brno, Ibsenova 1; Základní škola a Mateřská škola motýlek, Kopřivnice. Pro svůj výzkum bych chtěl sehnat minimálně 15 respondentů, se kterými bych provedl hloubkové rozhovory. S některými výše uvedenými školami jsem již v minulosti spolupracoval a předpokládám, že mi v tomto výzkumu vyjdou vstříc. Do zbylých škol bych zaslal vyrozumění o mém výzkumu. Po domluvě s vedením školy bych se pokusil kontaktovat vhodné kandidáty pro výzkum a pokusil bych se s nimi domluvit na navázání spolupráce. Domluvili bychom se na realizaci rozhovoru v příjemném prostředí.

Scénář rozhovoru:

1. *Oblast: Vztahy v pracovním prostředí*
  - 1) Jaká je vaše dosavadní praxe s žáky s PAS?
  - 2) Můžete mi popsat, jak z vašeho pohledu s žáky vycházíte a jaká je spolupráce s jejich rodiči?
  - 3) Jak ve třídě funguje spolupráce s kolegy? Můžete podle toho přizpůsobit přípravu na výuku?

2. *Oblast: Znalosti a dovednosti pedagoga*
  - 1) Jaké kurzy a semináře jste využil/a, abyste dokázal/a odborněji pracovat s žáky s PAS?
  - 2) Jak se o kurzech, školeních a seminářích dozvídáte?
  - 3) Z čeho nejvíce čerpáte při přípravě výuky? Co se vám nejvíce osvědčilo?

3. *Oblast: Doba přípravy*
  - 1) Děláte si přípravu na každý den? Do jaké míry je to časově náročné?
  - 2) Zasahuje vám příprava na výuku i do mimopracovní doby? Jak?
  - 3) Vytvářel/a jste v minulosti přípravu na výuku jinak než v současné době? Co vás vedlo ke změně?

4. *Oblast: Specifika přípravy*
  - 1) Jak vypadá vaše běžná výuka? Chtěl/a byste v ní něco změnit?
  - 2) Jste spokojený/á s nynější podobou RVP ZŠS? Myslíte si, že by bylo vhodné v něm něco změnit ku prospěchu edukace žáků s PAS?
  - 3) S jakými problémy se při přípravě výuky setkáváte?
  - 4) Na co všechno musíte při přípravě výuky myslet?

V mém výzkumu pokládám za riziko, že některé školy nebudou ochotny spolupracovat. Například se Základní školou Brno, Štolcova 16 nemám do této doby žádné zkušenosti. V této lokalitě je to jedna z nejvyhlášenějších škol zabývající se edukací žáků s PAS. Mohlo by dojít k tomu, že by se s ostatními nechtěli podělit o své „know-how“. Kdyby se tato škola rozhodla nespolupracovat, znamenalo by to velké ohrožení pro můj výzkum, jelikož mám za to, že právě zde je nejvíce potencionálních respondentů s dlouholetou praxí a zkušenostmi. Kdyby se vedení této školy rozhodlo nespolupracovat, musel bych si najít jiné základní školy speciální, abych pokryl minimální počet dotazovaných respondentů.

Záznam z prvního realizovaného rozhovoru:

(pozn.: modrý text: terénní poznámky, zelený text: záznam rozhovoru V – výzkumník, R- respondent)

Rozhovor proběhl dne 12.5. 2015 s Mgr. Danou Kořenkovou, která vyučuje v MŠS, ZŠS a Praktické škole ELPIS. Paní Dana v ELPISU pracuje 20 let. Momentálně učí ve třídě 4 žáky s poruchami autistického spektra. Ve třídě je celkem 6 žáků (jeden žák má svého osobního asistenta) a jedna asistentka pedagoga.

Paní Dana mě přijala po skončení výuky ve své třídě. Nabídla mi něco k pití. Panovala uvolněná a přátelská atmosféra. Usadili jsme se u stolu. Znovu jsem jí objasnil důvod mé návštěvy a seznámil ji s průběhem rozhovoru. Náš rozhovor jsem si zaznamenával na diktafon. Po krátké úvodní konverzaci jsem se paní Dany začal dotazovat na otázky z předem připraveného scénáře.

V: Jaká je Vaše dosavadní praxe s žáky s PAS?

R: Moje praxe s těmito žáky jsou poslední 3 roky. Když počítám děti, které mají opravdu diagnostikované PAS, tak 3 roky. Před 20 lety jsem měla žáka, který měl náznaky této nemoci, ale v té době se ty děti s poruchou autistického spektra tak dokonale nediaagnostikovali. Měl v papírech náznak, že se jedná o poruchu autistického spektra. V té době jsem s ním ale systematicky nepracovala. To až opravdu ty poslední tři roky. (Pro můj výzkum je užitečné, že paní Dana bude spadat do skupiny respondentů, kteří s výukou žáků s PAS mají osobní zkušenosti tři roky a méně. Po vyhodnocení všech rozhovorů bych mohl porovnat, zda se příprava výuky pro žáky s PAS liší u kantorů, kteří s nimi pracují více let (např. 3 roky a více) a u kantorů, kteří s nimi pracují krátce.)

V: Můžete mi popsat, jak z vašeho pohledu s žáky vycházíte a jaká je spolupráce s jejich rodiči?

R: Celkově po té době si myslím, že jsme se už s děckama sebráli. Před třemi lety jsem tu měla jednoho žáka a další rok přibyli další dva. Ten začátek byl dost náročný. (mimo záznam: Jeden z žáků někdy na pokyny vyučujícího reagoval „štípáním“ pracovníků školy nebo spolužáků. Noví žáci s PAS si těžko zvykali na nové prostředí, nedokázali se soustředit. Třída nebyla vůbec vybavena pro žáky s PAS, učitelka v té době neměla zkušenosti s výukou žáků s PAS. Vše se musela učit za pochodu a přizpůsobovat se momentální situaci.) Ty děcka potřebují specifické podmínky, aby si mohli vybudovat nějaký vztah a my jsme tu ty podmínky neměli. Než jsme našli způsob, jak s nimi pracovat, tak to nějakou chvíli trvalo. I když jsme byli proškoleni. Ta teorie a praxe je tak trošičku jiná. Postupně, jak jsme začali zjišťovat, co potřebují a jaké typy s PAS tu jsou, trvalo nějakou dobu, než jsme na to přišli, co teda jim bude vyhovovat a navázali nějaký bližší vztah. Myslím si, že poslední půlrok se ty děcka zklidnily a sebrály, že je to úplně sto a jedna, než ze začátku. Hlavní je, aby si oni zvykli, aby se přizpůsobili. A my jsme z toho pak poznali, co oni potřebují.

V: A jaká je spolupráce s rodiči?

R: S rodiči funguje spolupráce výborně. Nikdo z rodičů se zatím nevyjádřil, že by byl nespokojený. Naopak. Oba rodiče těch nově přichozích jsou velice vstřícní, ochotně spolupracují, zajímají se o to, co se s těma deckama dělá, jak s nimi pracovat i když je to pro některé z nich dost náročné. My se tu snažíme žáky naučit nějakým věcem a postupům a ti rodiče to s nimi pak zkouší i doma. Ale tam mají jiné prostředí a ty děcka tam tolik nepracují a ani ti rodiče na to nemají sílu už.

V: A když rodiče rezignují, projeví se to potom na vaší přípravě pro tyto konkrétní žáky? Že byste jim třeba ulevila, abyste ve výsledku ulevila i rodičům?

R: Ne, to ne. Já jim nic nezazlívám, respektuju to, že po nich doma nic nechtějí (že rodiče žáků s PAS po svých dětech doma nevyžadují činnosti, které provádí ve škole) a oni zase berou to, jak my tu s těma děčkama pracujeme. Oni potřebují hlavně, aby jim to fungovalo doma. Aby předešli nějakým konfliktům, tak raději po nich nic nechtějí. Ale když se jim podaří udělat nějakou činnost doma, kterou jsme nacvičili tady ve škole, tak je to vítězství, protože to je hlavním cílem vlastně.

V: Ve třídě spolupracujete s dalším pracovníkem. Jak vypadá vaše spolupráce. Můžete podle toho přizpůsobit přípravu na výuku?

R: Já tady mám ve třídě jednu asistentku, ale většinou jsou ve třídě s žáky s PAS tři pedagogičtí pracovníci. Bohužel, my to tu máme nastavené tak, že já jsem tady jako jeden pedagog a mám tu k sobě jen tu asistentku. Ono je vlastně výhra, že jeden žák tu má ještě k sobě osobního asistenta z Ligy vozíčkářů (žák, který má svou vlastní osobní asistenci má mozkovou obrnu, nejedná se o žáka s PAS). Je to aspoň další osoba, která může občas dopomocť při té výuce, ale připadá mi to, že je to jakože opravdu málo. Nestačíme si totiž během té dopolední činnosti všechno sdělit a vysvětlit, aby všichni žáci dostali tu potřebnou péči. Připravujeme se tak, že už máme připravený nějaký rozvrh, který vychází ze školského vzdělávacího plánu, kde jsou předměty u každého ročníku. Já se snažím na každý měsíc udělat každému dítěti seznam činností podle toho školního plánu. No a pak se vždy s kolegyní domlouvám na další den, co budeme třeba dělat ve výchově a tak. Ona třeba asistentka (asistentka pedagoga) se taky snaží a vymyslí různé aktivity, které pak s děčkama děláme. A když jí nic nenapadá, tak se podívám i na internet a hledám nějakou inspiraci i tam. Jinak je to spíše taková průběžná domluva, protože vždy musíme vycházet z toho stavu, jaké tu máme děti a v jakém jsou ty děti stavu. Když jich je méně, tak se jim můžeme více věnovat a přizpůsobit tomu ty činnosti. A tak i musíme ráno improvizovat a přizpůsobit se situaci. (Z těchto informací je jasné, že paní Dana musí často improvizovat podle momentální situace – jaké má ten den ve třídě žáky, jakou mají žáci náladu apod. Snaží se vycházet ze ŠVP, ale ve výsledku nakonec musí výuku přizpůsobit dané situaci. Paní Danu bych tedy viděl hlavně jako improvizátorku. Schopnost improvizovat při přípravě a realizaci výuky bude jedním z kritérií při vytváření přístupů k přípravě výuky pro žáky s PAS.)

V: Říkala jste, že jste byla proškolená pro práci s žáky s PAS. Jaké kurzy a semináře jste využila, abyste dokázala odborněji pracovat s žáky s PAS?

R: No tak my jsme v rámci dalšího vzdělávání pedagogů prošli školením jak pracovat s autistickými dětmi. To byla vlastně „Práce s autisty 1,2“, to jsme absolvovali na Štolcové a průběžně, jak jsou nějaké semináře na toto téma třeba na jedno odpoledne, tak kdo má zájem, tak se na to může přihlásit. Třeba ti, co pracují s autisty a myslí si, že nemají třeba ještě dostatek informací, jak s nimi pracovat, tak se chodí průběžně školit na tu Štolcovu.

V: Byla v rámci těchto kurzů zahrnuta i alternativní a augmentativní komunikace?

R: Ano, ano, bylo to tam a my to tu využíváme. Hlavně teda VOKS, protože těm děčkám to vyhovuje, vidí v tom nějaký smysl a rád. Je to sice individuální, s jedním žákem to využíváme, protože on je takový roztěkaný a tímhle s ním dokážem lépe pracovat.

A ten další rozumí i bez toho. Ale když to jde, tak to využíváme.

V: A jak se o takovýchto kurzech dovídáte?

R: Bud' si to vyhledáme na internetu, nebo se do školy dostane takový materiál, kde je přehled chystajících se kurzů a akcí škol tady v Brně i mimo Brno, tak z toho se čerpá. Nebo na poradě nám to doporučí nebo paní ředitelka, takže těch zdrojů těch informací je celkem dost. (pozn. Dále se respondentka mimo záznam rozpovídala o jednom nadcházejícím kurzu, který bude probíhat v Brně v obchodním centru Vaňkovka. Kurz bude moderovat pán s Aspergerovým syndromem a bude o tom, jak lidé s AS vnímají svět a jak s těmito lidmi pracovat. Respondentka neskrývala nadšení a tvrdila, že si kurz rozhodně nenechá ujít.)

V: Když máte možnost, využíváte nabízených kurzů, které se zabývají touto tematikou?

R: Určitě, určitě. Chodím. Pokud je to možný a pokud mi to škola zaplatí tak jdu, protože vždycky se něco nového dozvím. A vždycky je to k dobru. (Paní Dana je velmi aktivní. Chce se stále vzdělávat a učit se novým věcem, které by mohla využít ve své výuce. Tento aktivní postoj by mohl hrát další roli při kategorizaci přístupu pedagogů při přípravě výuky žáků s PAS.)

V: Z čeho nejvíce čerpáte při přípravě výuky? Co se vám nejvíce osvědčilo?

R: Inspiraci čerpám ze všeho. Nejvíce z těch seminářů a školení co jsem absolvovala a co tedy průběžně absolvuju. Jednak čerpám taky z toho internetu. Podívám se tam třeba na různé zkušenosti jiných pedagogů, snažím se tam najít nějaký náměty, třeba jak zlepšit tu činnost, nebo jak řešit nějaký konkrétní konfliktní situace, které se třeba u těch žáků průběžně vyskytují a vždycky se tam něco dozvím. Pomůcky tam hledám, protože každé to dítě potřebuje specifické pomůcky. Takže já to tam vždycky projedu, ty stránky pro autisty a podívám se, co bych potřebovala. No a pak dám taky na rady kolegyně (V ELPISU pracuje ještě jeden pedagog, který pracuje s žáky s PAS. S těmito žáky má dlouhodobější zkušenosti než paní Dana), protože ona má na to jiný pohled, než většina dalších pedagogů, což je strašně zajímavý pro mě. Jak je známo, že autisti potřebují strukturu a vizualizaci, tak ona s tím taky pracovala. Pak byla na školení a zjistila, že stejného efektu jde dosáhnout i jinak, takže teď s nima pracuje trochu jinak. Já jsem se s tím třeba nesetkala. Nevím zatím, z čeho vychází, ale je to pro mě taková nová zkušenost, že vím, že existuje ještě něco jiného.

V: Děláte si přípravu na každý den? Do jaké míry je to časově náročné?

R: Na každý den to nedělám. Jak to mám podle toho plánu naplánované na ten měsíc, tak už nějak tak vím, co budu potřebovat při tom nácviku s těmi dětmi. Já už si to všechno tak v hlavě připravím, co je nutný a s čím mám počítat. Takže já se připravuju na výuku tím, že tvořím pomůcky. Musím hlavně vycházet z toho, jaké budu mít ten den děti a v jaké budou náladě. Do detailu že bych si to připravovala to ne. Když vím, jakou činnost budu chtít s konkrétním žákem dělat, tak musím vědět, jakou pomůcku u toho využiju a podle toho ji musím i vyrobit nebo si ji nějak nachystat pro toho daného konkrétního žáka. A ta tvorba pomůcek je vlastně časově nejnáročnější.

V: Takže to zasahuje například i do vaší mimopracovní doby?

R: Určitě. Ve škole na to není dostatek času. My máme ve škole jako kantoři osm a půl

hodinovou pracovní dobu, ale úvazek máme dvacet jedna hodin přímé práce s děckama. Já musím odučit od osmi do dvanácti nebo do čtvrt na jednu. Pak mám nepřímou práci další čtyři hodiny a to je ta příprava na to vyučování.

V: A ani ty čtyři hodiny na přípravu vám nestačí k tomu, abyste se vyhnula dodělávání pomůcek doma?

R: Ani to mi nestačí (Dana se směje, situaci bere s humorem. Jde vidět, že přípravě věnuje mnoho času i mimo pracovní dobu. Vypadá to však, že se s touto situací vyrovnala. Ví, že to momentálně jinak nejde. A kdyby nepřipravila pomůcky doma, tak by s dětmi nemohla pracovat tak, jak by si představovala. Práce na přípravě mimo pracovní dobu by mohlo být jedno z dalších kritérií, které bych zahrnul do přístupu k přípravě výuky pro žáky s PAS.). Když mám šest žáků, tak každý potřebuje něco jiného, šité na míru. Takže já to vytvořím, my s tím pracujeme a on to třeba během té výuky zničí nebo pokrčí, takže já pak ten samý den dělám to samý. A tak to dělám pravidelně. Bud' to opravuju nebo to dělám znova. V dnešní době je možné si to koupit. Ale to je problém. Škola mi na to nedá, protože je to drahé. Z peněz od rodičů zaplatíme ten základ (papíry, lepidla, barvy a další pomůcky hlavně do výchov a pracovních činností). Ale na ty pomůcky to není. Takže já se jen inspiroju a pak si to vytvořím na koleně.

V: Vytvářela jste přípravu na výuku v minulosti jinak než v současné době? Pokud ano, co vás dovedlo ke změně?

R: Já to dělám asi pořád stejně. Na začátku své kariéry jsem měla snahu psát si poctivě tu přípravu. Ale z toho, co jsem si naplánovala jsem neudělala vůbec nic, protože jsem měla žáky s kombinovanými vadami a to se nedalo. Reagovali jenom na zpívání, takže já si na každý den plánovala činnost jen přes to zpívání. Ale psát si přípravu nemělo ani smysl.

V: Z předchozích otázek už mám představu, jak vypadá vaše běžná výuka. Chtěla byste na ni něco změnit?

R: Můj sen je, aby tu byl člověk navíc. Nemáme tu dostatečné personální zajištění. Pomůcky si nachystám, na to jsem si zvykla, ale toho dalšího člověka tu nenahradím. Ale bylo by dobré upravit tu třídu, aby byla pro ty žáky vyhovující. Ale všechno je o těch financích. (Paní Dana je nespokojená s nedostatkem personálu. Pokud by bylo ve třídě více pedagogických pracovníků, je pravděpodobné, že by přípravu na výuku vytvářela jinak. S žáky by se pracovalo individuálněji. Vytváření pomůcek by nebylo závislé pouze na ní. S dalším kolegou by mohla detailněji konzultovat přípravu na další den. Tyto postřehy hodlám srovnat s respondenty, kteří budou pracovat ve třídě, kde bude dostatečné personální zajištění.)

V: Jste spokojená s nynější podobou RVP ZŠS? Myslíte si, že by bylo vhodné v něm něco změnit ku prospěchu edukace žáků s PAS?

R: No, ne. Myslím si, že to RVP je dobré. Vycházeli jsme z toho při tvorbě ŠVP. A ono je to tak široký, že tam je obsáhlý úplně všechno. Tam se dá najít pro každý dítě nějaký cíl, dovednost nebo činnost, která se dá u toho žáka rozvíjet. Takže bych tam nic asi neměnila.

V: S jakými problémy se při přípravě výuky setkáváte?

R: Problém jsou akorát ty finance, je to o těch pomůckách hlavně.

V: Na co všechno musíte při přípravě výuky myslet?

R: Nejdůležitější pro mě je naplánovat ty činnosti hlavně tak, aby byly ty děcka v pohodě. Ono to možná zní jako špatný cíl, ale je to tak. Zjistila jsem, že nemůžu být tak striktní, protože ty děti mohou být unavené, po záchvatu a já bych to nemohla lámat přes koleno, protože ono by to nefungovalo. Takže raděj budu mírnější a nechám žáky v pohodě, a když se u toho něco naučí, tak je to výhra. Jako snažím se naplánovat činnosti podle toho, jak to mám v rozvrhu, ale vždy to tak nejde. A když třeba je venku pěkné počasí, tak raději i jdeme s dětmi ven na zahradu nebo na procházku, protože se jen tak ven nedostanou. Takže se snažím i takhle improvizovat a vycházet z aktuální situace. Takže záleží, jestli tady jsou jen tři děti, tak si řeknu: „Aha, tak jsou tady jen tři děti, to je super, tak dva si vezmu na individuálku a budeme procvičovat to, co jsme se učili nebo s jedním budu pracovat individuálně a druhého zaměstnám.“ (na individuálku – že bude s žáky pracovat individuálně v izolované třídě) Ale za každou cenu po nich nechci něco, co nezvládnou nebo když na to nemají náladu. Ale to i stačí, aby tu přišel špatně naladěný rodič nebo někdo cizí a ty děcka to vycítí a pak se podle toho i začnou chovat a já pak se zas musím přizpůsobit té situaci. Je to zkrátka taková nekončící improvizace, ale v první řadě se tedy snažím o to, aby děcka byly v pohodě a pak aby se z toho dne naučily co nejvíc. Nechci je lámat přes koleno. A osvědčilo se mi to. Fakt, tohle musím zaklepat. I když kolikrát slýchávám, že jsem na ně mírná, tak já ten pocit nemám. Já se snažím být klidná, ale důsledná a zbytečně na ty děcka nechci rvát. A ty děcka pak reagují úplně jinak, než když jim stojíš za zády a furt po nich něco chceš. To je asi pro mě nejdůležitější.

Rozhovor trval přes 35 minut. Po zodpovězení všech otázek jsem se s paní Danou rozloučil a poděkoval jí, že si na mě udělala čas.

Svůj první rozhovor jsem provedl s Mgr. Danou Kořenkovou z několika důvodů. Paní Dana pracuje v základní škole speciální přes 20 let. Má tedy mnoho zkušeností s výukou žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Poslední tři roky vyučuje ve třídě, do které jsou zařazení žáci s poruchou autistického spektra. Tím pádem byla paní Dana vhodnou respondentkou pro můj výzkum. Navíc jsem již s paní Danou v minulosti spolupracoval. Proto nebyl problém se na rozhovoru domluvit.

Námět k modifikaci výzkumného návrhu:

Z rozhovoru s paní Danou jsem došel k několika postřehům k modifikaci mého výzkumného návrhu. Bylo by vhodné rozdělit respondenty na dvě skupiny. V první by byli respondenti jako paní Dana – ve třídě pracuje pouze jeden pedagogický pracovník (+ maximálně jeden asistent pedagoga). Pedagog je nucen spolehnout se jen na své schopnosti a musí si vše připravit sám. Druhá skupina by byla složena z respondentů, kteří mají ve třídě dostatečné personální zajištění (minimálně dva speciální pedagogové). Ti si mohou přípravu a práci rozdělit mezi sebou. Při porovnání těchto dvou skupin by měl být viděn rozličný přístup k přípravě výuky pro žáky s PAS. Po vyhodnocení rozhovorů s respondenty z obou skupin bych chtěl zjistit, jestli je tomu opravdu tak. Chtěl bych prozkoumat, čím se eventuálně jejich přístupy liší a zda je pro danou skupinu nějaký přístup charakterističtější. Mohu se setkat s problémem najít dostatečný počet respondentů z obou skupin. Dále se musím zamyslet, zda budu s respondenty z druhé skupiny provádět rozhovor se všemi pedagogy

z dané třídy nebo pouze s jedním. Paní Dana většinu času ve škole pracovala s žáky s jiným druhem postižení. Když ji do třídy přiřadili žáky s PAS, musela se hodně věcí učit za pochodu. Napadá mě proto další otázka do mého výzkumu, zda se pedagogové cítí být dostatečně vzděláni pro práci s žáky s PAS. V čem by eventuálně potřebovali získat více znalostí. Jejich odpovědi by mohly být přínosné pro další kolegy. Ti by se mohli dozvědět, na co se více zaměřit a čemu věnovat větší pozornost.

Zdroje:

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2007, 377 s. ISBN 978-80-7367-313-0.

THOROVÁ, Kateřina. *Poruchy autistického spektra: dětský autismus, atypický autismus, Aspergerův syndrom, dezintegrační porucha*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, 453 s. ISBN 80-7367-091-7.

KONOPÁSEK, Zdeněk. *Co si počít s počítačem v kvalitativním výzkumu: Program Atlas/ti v akci*. Biograf (12): 106 odst., 1997

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-79-6.

TEPLÁ, Marta. *NÁMĚTY pro vzdělávání žáků s těžkým mentálním postižením*. Praha: TECH-MARKET, 2001, 75 s. ISBN 80-86114-39-02

VILÁŠKOVÁ, Dagmar. *Strukturované učení pro žáky s autismem: (s přihlédnutím k postižení zraku a mentální retardaci)*. 1. vyd. Praha: Septima, 2006, 111 s. ISBN 80-7216-233-0.

WALL, Kate. *Autism and early years practice*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: SAGE Publications, 2010, xiii, 162 s. ISBN 978-1-84787-508-2.

JELÍNKOVÁ, Miroslava. *Výukové aktivity pro děti s autismem*. Editor Eric Schopler, Margaret Lansing, Leslie Waters. Praha: Modrý klíč, 2000, 260 s. Individuální hodnocení a léčebně vzdělávací program pro děti s autismem a děti s podobným vývojovým postižením. ISBN 80-902494-3-4.

CHENAIL, R.J. (1998): Jak srovnat kvalitativní výzkum do latě? Biograf (15-16): 30 odst. Dostupné na adrese <http://www.biograf.org/clanek.php?clanek=1503> [naposledy navštíveno 22. 05. 2015]

ADAMUS, Petr. *Edukace žáků s poruchou autistického spektra v kontextu rozvoje klíčových kompetencí*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Pedagogická fakulta, 2014, 182 s. ISBN 978-80-7464-661-4.

MARSHALL, Catherine a Gretchen B ROSSMAN. *Designing qualitative research*. 3rd ed. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications, c1999, xvi, 224 p. ISBN 0-7619-1340-8.

Komentář

Velmi oceňuji, že i když výzkum nechcete realizovat, zpracoval jste jej opravdu poctivě, zejména se mi líbí terénní poznámky, které už jsou v podstatě prvotní analýzou rozhovoru. Nemám žádných výtek, váš návrh patří jednoznačně k nejlepším. Až je vlastně škoda, že se dál do tématu pouštět nebudete 😊.